

UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždengtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 8 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

glaucūnės Nauji Metai.

Zmonės yra susitarę pirmąją dieną Sausio mėnesio vadinti Naujais metais arba tikriaus sakant pradžia Naujų metų, nors ištikrųjų tą dieną nieko teip naujo nenusiduoda, kuomi būtų galima pažymėti metų persikeitimą; o ypač prigimtyje per Naujus metus jokių naujienų neįvyksta: kaip prieš Naujus metus žiemos oras ir apmirus prigimtis, teip ir per Naujus metus ta pati. Krikščioniška bažnyčia tą dieną švenčia Viešpaties Jėzaus Kristaus apipjaustymą, o krikščioniški žmonės, ypač mūsų brangioje Lietuvoje tą dieną, užmiršę kunigo graudėjimus ir Kalėdų pagirias, vėl gerai išsidrožia pas kokių Maušių arba Berelių, o ypatingai jauni bernukai ir pusbernai turi lyg už kokių prisakymą per Naujus metus pasigerti ir susipešti, o paskui su nuskaldytomis nosimis ir mėlynais antakiais keliauja kožnas savo keliu. Per Naujus metus tokiems bernukams yra puiki proga pasigerti, nėra ta diena, kaip ir kitoms šventoms dienomis žmonės eina į bažnyčią, o drauge ir į karčiamą arba ir į kelias karčiamas, jeigu tik jų daugiausia yra aplink bažnyčią. O per Naujus metus ukininkai paprastai įduoda „pradotkus“ savo naujai šeimynai, tai yra ir už ką gert. O jeigu katras per tarpkalėdį dar nebuvo pragėręs per Kalėdas gautų metų algos likučių, tai per Naujus metus pabaigia. Ukininkai, žinoma, ir neiškenčia neaplanke Maušiaus ar kito tokio geradėjo ir teipgi išgeria saiką kitą; o ir mergelės lėlijėlės, sulindusios į pasmirdusias Žydų kamaraš, pamini pereitus metus, beragaudamos degtinę ir alų. Teip

paprastai tampa švenčiama Naujų metų diena; ir nėra abejojimo, kad Nauji metai per tai atgabena daug džiaugsmo į mūsų ašarų pakalnę. Jaunimas kunigėliai ir džiaugiasi, kad pasibaigė adventai, vėl prasideda užsakai, šliubai ir tt. Maušius, Boruks ir kiti Žydėliai džiaugiasi, nėra jų pasmirdusios karčiamos pilnos viernų krikščionių, kurie iš Dievo namų drąsiai atėjo pas juos ir pildo tą vyriausiąjį krikščionišką prisakymą: „mylėsi artymą savo, kaip patsai save“ ir šelpia Žydėlius, gerdami supilstytą iš visų pašalių smarvę, vadinamą šnapsu arba ariėlka ir žydiškas srutas, vadinamas alumi arba „bivaru“. Rytoj rytą Maušius atlinguos už Naujų metų Dievo malonę dvigubus poterių ir prašys, kad Dievas dar labiau sumaišytų krikščionių (gojų) protus ir kad jie vis tankiaus pas jį iš bažnyčios ateitų. . . . Toksai Maušius arba Berelis labai džiaugiasi, kad krikščionys yra krikščionys ir kad jie tur bažnyčią, šep kur jis gautų tokią puikią vietą karčiamai, kad čia bažnyčios nebūtų. . . Teip visiems besidžiaugiant pereina diena ir rytoj prasideda tas pats kasdieninis gyvenimas su sunkiais darbais ir visokeriopomis bėdomis, o kartais ir kokių laimės švystelėjimu, iki neateis vėl kiti Nauji metai, ir vėl atsikartos ta pati pasaka.

Mes velyjame savo skaitytojams, lygiai ir visiems Lietuviams, šiuos metus daugiausia sviesesnių ir linksmesnių dienų, bet tokių linksmybių, kaip kad čion per Naujus metus aprašyta, mes nė vienam nevelyjame. . .

Iš Lietuvos.

Čeona, yonara
Liudvinavas, Kalvarijos pav. Nėjokia vieta nesuteikia tiek daug medegos korespondencijoms, kaip Liudvinavas. Nors jau daug sykių buvo paduotos žinios į laikraščius iš šios vietos, bet visgi dar atsiranda apie ką pranešti skaitytojams. — Drauge su gerais, pagirtiniais atsitikimais, dedasi čionai ir labai peiktini dalykai. Yra Liudvinavo parapijoje tokių žmogystų, kurių rodos žemė neturėtų nešioti. Prie tokių žmogystų priguli Silvestras Ambrazevyčius; tai šitasai puskvailis padavė anais metais policijai skundą ant ukiniko Akelio, per ką šits šaunus vyras daug nukentėjo. Prie tokių pat išgamų, regisi, turi būti priskirtas ir buvusysis vaitas S., nės daugumas tvirtina, kad tai jis iš piktumo įskundęs policijai ukiniką Juozą Matulaitį už lietuviškus dalykus ir tokiu būdu iššaukęs visas tas kratas (revizijas), apie kurias jau pirmians buvo rašyta U-e. Dėlei tos kratos pas Mat. jo sunus klierikas tapo išvytas iš seminarijos ir turėjo dagi į Ameriką išsikraustyti. — Liudni, labai liudni atsitikimai! D.dei

nusimeni, išgirdęs tokius nežmoniškus Lietuvos ukininkų pasielgimus. Apskundžiantieji žandarams savo kaimynus, brolius lietuvius, ir dar už lietuviškus dalykus, neturi nešioti žmogaus vardo; geriausiai jiems pritiktų vardai: išgamos, judošiai, aitvarai, ar dar kaip bjauriaus.

Noriu čionai pakalbėti dar apie vieną nesimpatiską, visų nemylimą, gyvenančią Liudvinavo parapijoje žmogystą, tai yra apie buvusįjį sudžią Aleksą. Jau ne kartą buvo išpeiktas Al. lietuviškuose laikraščiuose. Štai ir šimet nusidavė garsus visoje Liudvinavo apygardoje atsitikimas, kuris aiškiai parodo visą bjaurųto žmogaus pobūdį; papasakosiu čionai su visoms išgalėmis, ką esu apie jis nuo žmonių girdėjęs.

1891 m. Al. paskolino savo kaimynui S. 3300 rb., o kadangi buvo sušneka ant 4000 rb. po 8 proc., todėl jis žadėjo 700 rb. truputį vėliaus pridėti (tuom tarpu visų neturėjęs), bet paskui visai jų nedavė; o ant pirmos vietos hipotekos S. po Kreditei Draugystei buvo įrašyta skola Aleksai, bet ne 3300 rb., ir ne 4000 rb., kaip buvo sutarta, o tik 4500 rb. po 8 proc. ant vienu

*S. Didžiulienė***Kunigas Kleofas Kožmianas ✠.**

Antrą dieną pereito Rugsėjo mirė garbingas mūsų kanauninkas, kunigas Kleofas Kožmianas, svetimoje šalyje (Wörischoff'e, pas garsingą kunigą Kneipą). Vail! kaip sunku jam išsėtis toli nuo Lietuvos, kurią teip mylėjo! Amžina atilsį kun. Kleofas gimęs Šimonių miestelyje, Kupiškio parapijos, Aukmergės apskrįčio, iš vargingu, didžiai vargingu, bet padorių tėvų. Jau buvo gerai paaugęs berninkas, kada Šimonių bažnyčios kunigas N., patėmyjęs jame daug sveiko proto ir gerų pobūdžių, įkalbėjo tėvams, kad leistų jį į mokslą, ir pats juos sušelpė; pagaliaus atsišaukė prie parapijonų, kurie rodžiai sumetė keliatą šimtų rublių*). Neapsiriko jo geradėjai: jaunas Kleofas labai gražiai mokėsi, ir, sukakęs 24 metus amžiaus, buvo jau magistru teologijos, ir tapo paskirtas kamendorium prie su Kupiškio bažnyčios, prie iškaršusio klebono, kunigo Ivanaviciiaus (Javėno), po kurio galvai neilgai trukus ir klebonu pasiliko. Per dvidešimt šešerius metus jis valdė tą parapiją ne kaip samdininkas, bet kaip tikras tėvas. Atsimenu ir niekumet neužmiršiu jo meilingo apsidėjimo su namiškiais ir parapijonais. Tarnai, pas jį užaugę, gyveno ir paseno; niekumet neatstatydavo be svarbios priežasties; o ir prasikaltusiems buvo mielaširdingas. Mišios, pakasynos ir kitos bažnyčios apeigos buvo pas jį be takso. Varguoliai dažniausiai buvo kavojami ir krikštyjami be užmokesties. Teip ilgai ant vietos begyvendamas, prie to be jokios puikybės, kiekvienam prieinamas, su visais savo parapijonais jis gerai pasipažino, ir buvo jų sudžia ir taikintoju. Didį nuopelną ir atmintį paliko išmokines didesnę dalį savo parapijonų skaityti, rašyti ir rokuoti. Prie mokslo ėmėsi ypatingai mergaitės; kelios jų dagi garsingos tapo. Prie berniukų nelabai ėmėsi mokslas, tai darė didelį sielvartą garbingam kanauninkui, o paskutiniaisiais metais didžiai pasileidęs vyriškas jaunimas nemažai prisidėjo prie ankstyvo savo tėvelio myrio. Kaip jam širdį sopėdavo, kada ateidavo ant sudo jo krikšto-vaikai susimusę, viens kitą nuplėšę, vienas kitą išdavę Maskolijų vyresnybei ir t. t. Kiekvienas toks atsikimas garbingą kunigą paguldėdavo ligos patalan: jis, didei sielijos, kad tiek jo vargo ir rūpesčio veltai nuėjo. Paskutiniuose metuose, didžiai pasilpęs, užsimanė Bavarijon nukeliauti, ir, kaip girdėjau nuo vieno drauge ten buvusio, numirė nuo širdies plyšimo. Kupiškėnai ilgai nenorėjo į tai įtikėti, nes pirm keliato dieną buvo

*) Tapęs kunigų, Kleofas su visais savo geradėjais gražiai atsiteisė.

metų. Taigi lyg Al. būtų paskolęs 4500 rublių, kurių sugražinimo su procentais galėjo reikalauti jau po metų, kaip tai Al. ir padarė. Kaltas, žinoma, ir uk. S. už tai, kad davėsi taip apsigauti. Metams išėjus Al. per sudą pareikalavo skolos: sudas pripažino, ir šių metų pavasaryje ukė S. buvo išstatyta ant licitacijos. Paduodamas į sudą jis užtikrino ukiniką S., kad jis dėl savęs nepirksiąs ukės, nės ir pats ikvaliai laukų turis, bet kad jis tai daras dėl gero uk. S.: mat pigiai nupirktą per licitaciją ukė jis užrašysias ant S. pačios vardo, per ką visos kitos skolos nupulsiančios ir liksianti tik jo vieno skola, kurią vieną kaimynui S. lengviaus busią atsimokėti. Uk. S. patikėjo meiliems Aleksos žodeliams, nors daugumas jau tąsyk tvirtino, kad Aleksa apgaus ukiniką S. Atėjus licitacijai, Al. rodyja kaimynui paduoti mažą vertę ukės, tik kokius 6000 rb., idant iš pirmo karto galėtų atsitikti licitacija, nės tąsyk mažiaus busią licitantų, nebūsa įvartyta augščiaus joskolas ir tokiu būdu ukinikui S. reikėsia užmokėti skolą tik vienam Aleksai, o ir randui mažiaus reikėsia užmokėti (mat ir tąsyk Al. sa-

kęs, kad, nupirkęs ukę, užrašysias ją ant kaimyno S. pačios). Ukinikas S. didei apsiriko. paklausęs Aleksos. Jeigu S. būtų padavęs didelę vertę ukės (padėkime, kokią 20 tukstančių rb.), tąsyk, prasidėjus licitacijai nuo didelės sumos, licitantai nebūtų galėję stoti, ir licitacija būtų buvusi atidėta iki rudeniiui, o rudenyje būtų ukė S. išstačiusi Kreditinē Draugystē, tąsyk jau būtų galėję stoti ant licitacijos ne tik vieni ukinikai, kaip pavasaryje, bet taip gi bajorai ir žydai; tokiu būdu būtų atsiradę daugiaus licitantų, būtų augščiaus įvarę, ir Aleksai gal nebūtų ukė taip pigiai tekusi, o kas svarbiausia, būtų dar atlikę pinigų visiems kitiems skolytojams atimokėti. Taigi uk. S., paklausęs Al-os, padavė vertę savo ukės ant 6000 rb. Ukinikų, galinčių stoti ant licitacijos, suvis nebuvo, o Al., norėdamas, kad pardavimas nusiduotų pavasaryje, pastatė iš savo pusės du savo giminiėčių, nės be trijų licitantų licitacija nebūtų buvusi pradėta. S., įkalbėtas savo pažįstamų ir giminių, kad Al-a negalima ēsą tikėti, kad dar niekam jokios geradėjystės jis nepadaręs, pasirupino

gavę raštą nuo „tėvelio“, kad sveikas ir linksmas greit pagryšias. Kada jau liudnā teisybę aiškiai patyrė, visa parapija suvirko didžiu verksmu; pėrvėlai pažino, kokio kunigo jie neteko! Tatai buvo žmogus! Tatai buvo kunigas! Nepaliko jisai turtų, nes nemylėjo mamonos šio svieto — paskutiniu skatiku dalijos su vargingesniais artymais. Padarytas jo skolas apmokėjo, pardavę gospadorystę ir smulkmenas. Parapijonai vienu balsu buvo susitarę pargabenti kuną „mylimojo tėvelio“ Kupiškin, kad tėvynėje, kurią taip mylėjo, galētu ramiai ilsėtis. Jau buvo sumetę du tukstančių rublių suviršum: galima numanyti kaip jis buvo visų mylimas!! Bet atsirado ir tokių, kurie tam pargabenimui pasipriešino, taigi taip ir atliko; bet atmintis jo ilgai, ilgai pasiliks žmonių širdise.

Žmona.

Rauda mirusio jauno Lietuvio.

I.

Vai Lietuva tėvyne, liudni vaikai tavo,
Daugiaus nieko nemato tik nelaimės savo,
Nelaimingi našlaičiai! kožnas mumis skriaudžia,
Niekas mus nesigaili, niekas nepriglaudžia!

Skriaudžia mus svetimtaučiai, piktieji Maskoliai,
Tankiai mus persekioja ir tikrieji broliai.
Negana tų nelaimių, vai smertie baisinga,
Ir tu taip pat ant mūsų nemielaširdinga!

Mažas mūsų burelis, ir tą praretini,
Pradžioje gyvenimo, kaip žiedus, nuskini,
Mokytus mūsų brolius, viltį paskutinę,
Kas nuo priešų atliko, tujai sunaikini!

Kam gi tu mūsų džiaugsma, viltį paskutinę,
Mūsų laimės spindulius visai sunaikini,
Ir visus užmanymus apie geras dienas
Sugaišini? Palieki šaltas grabo sienas...

pastatyti iš savo pusės licitantą, savo giminietį, uk. D. Šits nusivežė į Suvalkus 600 rb. kaucijos, nės prasidedant licitacijai nuo 6000 rb. tiek tik kaucijos tereikia. Al., tai suvuodęs, su abiem savo pusiniais pakėlė kauciją ant 700 rb.; uk. D. tiek pinigų neturėjo, ir per tokį trumpą laiką negalėdamas iš niekur gauti šimto rublių, nebuvo prileistas prie licitacijos. Tokiu budu licitavojosi tik Al. su savo pusiniais ir kėlė iki tokiai sumai, iki kokiai norėjo. Ant galo įvarė iki 7040 rub., ir visa ukė labai pigiai teko Aleksai. Atskaičius nuo šitos sumos kokius 2500 rb. skolos Kreditinei Draugystei, yra aišku, kad Al. pirkio už 4540 rs., bet po teisybei sakant tikt už 3300 rb. su procentais, nės tik tiek jisai buvo tepaskolinęs ukunikiui S. Aleksa, regisi, priskaito prie šitos sumos dar 400 rb., kuriuos S. pasiskolino nuo kito kaimyno, bet ir tąsyk dar toli iki 4500 rb., kurie stovi įrašyti ant hipotekos. Visi kalba, kad Al. pirkio visai pigiai; ir tikrai taip yra, nės tik vienos triobos vertos arti 4000 rb., o kur dar 100 margų gero, kvietinio lauko, jaunas, nemažas sodas, kuris jau šimet buvo parsamdytas už 60 rb.!

Papasakotas čionai atsitikimas parodo didį Aleksos begėdiškumą, godumą ir suktumą. Visa apygarda tvirtina, kad Aleksa labai blogai, labai nežmoniškai pasielgė su savo kaimynu, kuris juom taip išsitikėjo. Žydai sako (aš pats girdėjau), kad nės „žydėliai“ nebutų taip padarę, kaip padarė Al. Ir jis pats jaučiasi, per daug nuskriaudęs savo kaimyną, pertai žadėjo da šitą jam primokėti; šimtą jau davė, bet daugiau, kaip girdėti, suvis neketina duoti. Uk. S. dabar didei vargsta už tai, kad pasitikėjo ant Aleksos, nės, jei būtų netikėjęs juomi, būtų galėjęs perkelti ant kitos kolonijos visas triobas, iškasti sodą, ir tąsyk Aleksai būtų tekęs tikt grynas laukas už tą pačią skolą. —

Ant pabaigos turiu dar parašyti keletą žodžių apie Liudvinavo par. merginas. Retai kur yra tiek daug išdykusių merginų, kaip čionai: nedėldieniais, tankiai iki sutemstant, gėriauja ukinikintės su vyrkais, užsidarūsios kamaraitės, kurių tiek daug turi prisidirbę Liudvinavo žydėliai; kitos net ir su bernais susideda; ne viena jau ir prasi rado. Mat jos turbūt seka „gaspadines“, kurios čionai nės trupučio neapsileidžia savo vyrais lankyme šinkių. J. V.-s.

Vargingi mes našlaičiai, mūsų nelaiminga
Kaskart tėvynė vienu vaikelių pristinga . . .
Nenaikink negalingo mažučio burelio,
Nevaryk jų nuo darbo ant šalto kapelio! . . .

II.

Tikras sunau Lietuvos, štai ant tavo kapelio
Nuliudę broliai žiuri, klausyk tykaus vėjelio:
Vėjelis liudnai užia, medeliai linguoja,
Šituo balsu Lietuva, motina dejuoja . . .

Ir mes didei nuliudę negalim užmiršti,
Negalim atsigauti, nės nusiraminti!
Vos pradėjai gyventi dėl tėvynės gero,
Daug nuo tavęs tikėjom' ir — tavęs nebėra! . . .

Kol*) atgulei į grabą, tik pradėjęs gyventi,
Kol taip umai pametei nelaimingą gentį,
Kaip jaunas ažuolelis, palaužtas nuo vėjo,
Kaip pievos dobilėlis po dalgiu pjovėjo? . . .

Kelkis, kelkis iš kapo, dar ne mets ilsėti,
Nes dėl gero tėvynės reik dar padirbėti! . . .
Nebeužgirs, nes šaltos, tamsios grabo sienos,
Jau iš ten nebegrižta pas mumis nės vienas . . .

Nepersekios nors tavęs terionys Maskoliai,
Už darbą dėl tėvynės paminės tik broliai.
Atilsis ir pakajus už tą vargą tavo,
Kokio nės vienas mūsų čionai neragavo! . . .

Pusmergelė.

*) Kol = kodėl.

Cesna, Jonas

Senapilė. Kam teko apsilankyti Senapilėje per atlaidas, galėjo užteigti štai ką. Ką tik prasidėjus mišioms žmonės pradeda eiti iš bažnyčios, ir vieni, susirinkę į kruveles ant šventoriaus, arba pas šventorių, tarp savęs šnekučiuoja, kiti, nenorėdami ant karščio arba šalčio stovėti pas bažnyčią, traukia į miestą pasislėpti nuo šilumos arba šalčio karčiamoje; iš šitų paskutinių vieni sugrižta į bažnyčią jau baigiantis mišioms, o kiti jau suvis negrižta ant mišių. O ar žinote, kodėl žmonės apleidžia mišias? Dėlto, kad mišios yra pertraukiamos ir toje pertraukoje yra sakomas lenkiškas pamokslas; žmonės gi, nesuprasdami jo, iš-eina iš bažnyčios, o neturėdami kur pasidėti, atsiduria net karčiamose pas žydėlius. Kam tie pamokslai yra sakomi, sunku suprasti. Juk ne žmonėms, nės jiems yra sakomas lietuviškas pamokslas po mišių, o lenkiškai retai kas iš jų supranta. Regisi, nė ne Lenkų ponams, nės jų mažai tebuva ant mišių, o ir tie patys ateina į bažnyčią tik pariosgoti, neturėdami nė kišeninje maldaknių, arba pasidairyti ant „panų“ ir savę joms pasirodyti. Ar-gi tokiu būdu jiems reikalingas pamokslas? Kas norėtų paklausti pamokslą, galėtų lietuvišką klausyti, nės beveik visi jie lietuviškai gana gerai supranta. Bet aš ne-ėsu perdidelis priešinikas lenkiškų pamokslų: galėtų jie ir likti, bet tik laikas jiems turėtų būti paskirtas kada nors prieš mišias, kad žmonių nepiktėtų ir nevarytų jų į karčiamas, vos tik prasidėjus mišioms. Tegul Senapilės kunigai šitą dalyką gerai apmąsto ir įveda prideriančias atmainas.

Jonas V.

Vilkaviškis, Suv. gub. Vietinis apie-korius atspausdino Varšavoj signatūrėles (žolė-las laiškelius) su lietuviškais, vokiškais, maskoliškais, lenkiškais ir lotyniškais pa-rašais. Rodos, tai labai geras daiktas, jeigu Lietuviai, temokėdami tiktai lietuviškai, galėtų patys žinot iš lietuviškų parašų prie-žolių, ar jas reikia iš viršaus vartoti, ar į vidurį imti. Ale ne taip pažiūrėjo ant to vietinis vyriausias daktaras (lenkas), kuris už tuos nekaltus parašus ėmė gąsdinti ap-tiekorių, kad už tokį dalyką randas gali aptieką uždaryti.

Uk.

Budka, Starapolės pav. Suv. gub. Trečią Kalėdų dieną žmonės čionai žemskius su-mušė, užtai kad jie norėjo jiems neduoti kortomis lošti. Dabar pasakoja, sunkiai už tai baudžia, kaip už stengimasi prieš vy-riausybę. Tur but tiems vyrams teks pa-matyti Kalvariją. Parėjo nuo general-gu-bernatoriaus iš Varšavos slaptas paliepimas,

kad valsčių susirinkimuose ir kancelia-rijose jau neverstų žmonių maskoliškai kal-bėti, ir tasai paliepimas pasilieka tik del pavietinių kanceliarijų. Tai matote: kaip tik žmonės ėmė priešintis, tai Maskoliai ir pabugo. Deltogi jeigu Maskoliai vėl už-simanytų kokią apsunkinimą mums daryti, tai, Dėve mylėk, nepasiduokime. O jus, paikučiai, kurie teip norėjote per savo aklybę Maskoliams įtikti, kur jusų akys?

Varšavos general-gubernatoriui Gurkai einasį labai prastai: apsirgęs kas-žin kokia smegenų liga ir vargu bepagysias. Visiems kraugeriams teip einasi... *K. Guinas*

Starapolė (Senapilė). Per pereinus 1893m. žemskiai mūs paviete atėmė nuo žmonių 180 suviršum karabinų, revolverių, prišta-lietų ir da vieną šoblę. — Gerai but, kad koks žinunas parašytų, ar turi valią žemskiai vieni be paliepimo augštesnės valdžios da-ryti kratymus pas žmones. Lai žmonės patys duoda skundus į vyriausybę ant šu-niškų pasiėlgimų žemskių!

Klapas. *Glauddis*

Iš Kauno gub. Vazinėdamas po Kauno gub., gali matyti (Suvalkų gub. to nėra), kaip „žmogelis“, ant kelio pasitikęs „poną“, nusiima prieš jį kepurę; tai gražus, sako, paprotys; ir kaipgi nebus gražus, kad čia prieš tave kepurės ima? Tai, rodosi, mažas daiktas, nieko nekenkia, bet kaip giliau pažiūri ir tą dalyką, tai nesmagu pa-liekti. Žmogus tavęs visiškai nepažin-damas, nusiima kepurę tiktai dėlto, kad tu juodai apsilvilkęs, kad tu „ponas“. Ar tai žmogus mato tavo nuopelius, gerus darbus ir tave, nors jam ir nepažįstamą, teip gerbia? Ne. Tai yra ne kas kita, kaip tiktai lie-kanos nuo baudžiančių, kurios per amžius teip pripratino žmogų prie nusižeminimo iš prievartos ir baimės, kad ir dabar da, per žmonių tamsumą, neišsigaravo tas paprotys, kursai dabar Lietuvoje jau neturi nėkoko pamato. Man pasakys, kad tai tik broliš-kas pasveikinimas vardan Kristaus. Bet kodel-gi žmogus nusiima kepurės prieš sau lygų nepažįstamą žmogų, o tik linktė-lėjęs galvą pasako tegul bus pagarbintas? „Poną“ žmogus „nepagarbis“, nėra nežino ar jis katalikas, ir nusiima kepurę, ne gar-bindamas Kristų, bet iš seno papratimo, kurį į baudžiauninko būdą įdaigino baimė prieš poną, kuris žmogui buvo tuomet šal-tiniu gero ir pikto. Taigi nėra ką mums džiaugtis tokiu „gražiu“, — kaip daugeliui išrodo — papročiu. Ilgainiu, žmonėms iš-sigudinant tas paprotys išnyks, ir mės jo nepasigailėsime.

Terremont.

Iš Vilkaviškio pav. Suvalkų gub. Per Kalėdas buvau ant aplankų kaimė N. Tenai

pas mano gentainį susirinko ir daugiau svečių, ir prasidėjo kalbos apie visokius dalykus. Aš, matydamas, kad didumas susirinkusiųjų netur jokio supratimo nė apie la kraščius, nė apie Lietuvos reikalus, ėmiau raginti, kad parsigabendintų iš Prūsų laikraštį „Ukininką“ ir skaitytų jį. Vieni žadėjo tai padaryti, o kiti kalbėjo, kad laikraščiai tai esąs tiktai išdykiojimas ir pritingą tiktai ponams, o prastam žmogui esą suvisu nereikalingi ir nenaudingi. Ilgai mes ginčijomės, ale pagalios nusibodo; o viens senelis ėmė pasakoti nuo senovės, kaip pirma buvę. Mat, kitasyk, kada žmonės ėjo baudžias, tai kunigai ir turėję baudžiauninkus Virbaliuje buvęs klioštorius ir turėjęs daug žemės, tai čionai žmones dar labiau bausdavę ne kaip po ponais. Jam pasakojęs jo tėvukas, kad ir Elksnėnų dvarą laikę Virbaliaus kunigai. Tai vienas zokoninkas buvęs gaspadorium ir prižiūrėdavęs baudžiauninkus. Eidamas į lauką, girdi, vienoj rankoj nešdavosi lasdą, o kitoj kančią, o paskui keturi šunys sekdavę. Tai, girdi, negana ką su tais ginklais žmones mušdavo, ale kaip ant vienos baudžiauninkės supyko, tai davę šunims sudraskyti. Man tai beklausant širdis pradėjo drebėti ir paklausiau, ar tam kunigui už tai nebuvo bėdos. Kokia, girdi, čia bus bėda, kad tąsyk ponai ir kunigai turėjo visą valią ant žmonių, kaip ant kokių gyvulių. Tasyk žmogų galėdavo išmainyti ant šuns arba parduoti kitam, ir daug kart Elksnėnų kunigai teip darydavę: nežiūrėdavę nė verksmų nė raudojimų. Deltogi tasai senelis sako, kad dabar žmonėms esą labai gerai gyventi ir be laikraščių skaitymo. Dabar, girdi, žmogus nors per šunį nelaikomas. Tai matot, kaip jis nupasakojo, o jis to nesupranta, kad ir už tai, kad mes šiandien neprivalome eiti ponams ir kunigams baudžiam, turime dėkuoti mokslui, kurį žmonės įgyja per skaitymą mokslisų knygų ir laikraščių. Jug kad žmonės nebūtų išmintingesni ir žmoniškesni pasidavę, tai ir šiandien mums dar būtų belupą kailį su lasdomis ir kančiais ir su šunimis bepjudą. Tai mokslas arba tariant apšvietimas apšvietė prispaudėjų galvas ir suminkštino jų kietas širdis, o prispaustiems parodė jų žmogišką vertybę, — o pertai baudžiamieji ilgiaus nebuvo vietos mūsų krašte. O ką Maskoliai nor mums įpasakoti, kad tai jų ciecorius per savo gerumą žmones nuo baudžiamų paleidęs, tai tokios pasakos yra tušti niekai. Kas teisybė, Aleksandra II. buvo pusėtinas žmogus, ale kodel jis buvo geras? O delto, kad buvo apšviestas, mo-

kintas vyras. Lygiai ir šių dienų Maskolių ciecorius Aleksandra III. yra niekai delto, kad yra menkai mokintas, tamsybėje užaugintas. Taigi ir mes turime, kaip galėdami, daugiaus mokintis, bent savo lietuviškus laikraščius skaityti, tai ir mes pastosime apšviestesni ir geresni žmonės, ir busime naudingesni sav ir kitiems: tai nebus tarp mūsų tokių žioplų, kaip kad šiandien nuolatai užėini. Aną dien buvau Vilkaviškyje. Įeinu į vieną karčiamą ir randu kelis vyrus besikalbant apie kolėrą ir daktarus. Viens sako: „Kad tik žinoč au adresą lietuviškos gazetės, tai tuojaus paduočiau, kad daktarai žmones trūcyja (nuodyja).“ O aš jam sakau: „Labai negerai, kad nežinai adresą lietuviško laikraščio, aš galėčiau duoti adresą, ale tokių niekų, kaip jus kalbate nereikėtų nė mislyti, ne tiktai garsinti.“ Ir kaip ims jie manę visai niekinti — bučiau turėjęs laukan išeiti, kad ne viena moteriškė, kuri padėjo man juos apšnekėti ir į protą atvesti. Paskui patyriau, kad toji išmintinga moteriškė teipgi tur sunų, kurs universitete daktarystos mokinasi. Ačiu tokiems tėvams ir motinoms, kurie leidžia savo vaikus į tokius mokslus! Ir jie patys gauna nuo savo mokytų vaikų apšvietimą ir kiti, mes prastesniejie Lietuvos žmonės. Jeigu katram jau dabar rodosi gerai gyventi, tai tegul žino, kad mokslui pakilus dar augščiau, bus dar geriau. M. Ž.

Kalvarija. Parėjo žinia, kad Varšavoje 13/25 Sausio 1893 m. numirė *Jurgis Aleksandravičius*, pergyvenęs 75 metus. Jisai buvo gimęs mūsų paviete 1 sausio 1819 m. Kmetiškių kaime, gimnaziją pabaigė Seinuos, universitetą — Peterburge. Buvo jisai garsus gamtažinys (naturalistas), buvo prapesorium botanikos Varšavos universiteto, įsteigė Varšavoj pomologiinį (obelių) sodą, kurio direktorium pasiliko iki 1886 m. Teiposgi buvo jisai direktorium botanisko sodo ir sądarbininku daugelio lenkišku laikraščiu. Ant lietuviškos dirvos jo darbų nežinau. K.

Maskoliai pradeda pajusti „*Genių Dėdę*.“ Labai girdi, esant bjauri knygpalaikė, pasakoja jie, neva tenai tarp kitų dalykų ir „*Maskolijos skola vagonais išskaityta*.“ Žmonės irgi bijosi laikyti ją. Perskaite tuojaus kitiems duoda.

Starapolėj lietuviškam kromui p. Vitkausko sekasi gerai — kas mėnuo turis į 1500 rublių apyvartos. Žydeliams tai tikras apmaudas. K.

Starapolėj yra 5—6 darušnykai (vežėjai), kurie lietuviškai kalba. Abelnai

lietuviškas gaivalas mūsų mieste auga. Net lenkės panaitės ir tos, girdėt, lietuviškai kalba. Žinoma, kad tai daugiausiai iš palitikos, kad vyrus lietuvius sumedžiotų.

Klapas.

Vilnius. Pinigus, surinktus ant paminklo koriko Muravjovo praleidęs ant leibių sunus buvusiojo general-gubernatoriaus Kachanovo. Pasakoja, kad į 30000 rublių tų pinigų tasai vyruks prasmaguriavęs. Per tai, iš dalies, ir Kachanovą atstatę nro valdžios.

Bet ir naujas Vilniaus general-gubernatorius Orževskis irgi ne geresnis už aną. Birželio mėnesį 93 m. jis vėl atnaujino beveik užmirštą paliepimą buvusio Vilniaus general-gubernatorių, kad *ne valia lenkiškai kalbėti* — valstijos kanceliarijose, susinešant su valdininkais, atvirose susirinkimuose valdžios vietose, pasivaikščiojimo vietose, teatruose ir mągazynuose.

Lydoj dėlei tokio uždraudimo lenkiškai kalbėti rugsėjo mėnesį pereitų metų dagi sumišimas buvęs pakilęs.

Starapolėj (Senapolėj) yra gimnazija, kurioj yra į pustrčio šimto mokytinių, kurie ikišiolai už 120—120 rub. ant metų gyvendavo pas privatiškas gėspadines. Ant ateinančių metų bus įtaisytos kazermės gimnazijos mokytiniams, kur reiks mokėti po 180 rub. Gaila būtų, kad taip padarytų. Gerai padarytų mokytinių tėvai, kad susitarę nurašytų pas ministrį, kad jiems ir „po senovei“ yra gerai.

Neseniai atsiuntė vieną naują mokytoją į gimnaziją, kuris Varšavoj žemskiu buvęs.

Kitąsyk buvo tarpu gimnazijos vadovų vienas špiegas Krečnškas nuo lenkmečio. Tai mat, koki vyrai Lietuvių vaikus mokina!

Žemskiai (palicija) pereitą vasarą pas mus laimėjo: pasakoja, kad lašnių keliems metams prisikrovę. Mat besigarsinant kolerai jie landė po žmones ir žiurnėjo, ar nerai „supuvusių“ lašinių, kumpių, dešrų. Bejieškodami supuvusių mėsų, jie prisirinko daugelį gerų — neva parodyt daktarui, ar supuvę ar ne; o ištikrųjų — patys pasiėmė savo namo parsinešę kur į pašalį suėst.

— Buvo paliepiamas iš Varšavos sūdo, kad sūdo dalykuose tiktai maskoliški pasirašymai teskaitomi per tikrus. Kas lietuviškai, vokiškai, lenkiškai ar kitaip moka, bet nemoka maskoliškai, tas sūduose skaitosi *negramotnyj* (nemokąs rašyt). Teiposgi ir į kariuminę imant skaito — „gramotnais“ tiktai maskoliškai mokančius. Per tai išeina, kad Maskolių statistikoj skaitlius nemokytų Lietuvoj išeina baisiai didelis — 80—90 %.

Suvalkų ukinikas.

Iš svetimų šalių.

Bulgarija. Šios kunigaikštystės vyriausybė apsiskaitė, kad 1894 metuose neištekų pinigų ant šalies reikalų. Ką čia daryt? Ėmė ir užmanė sumažinti ant dvidešimtos dalies algas visiems valdininkams, o apicierams žada neduoti pinigų gyvenimams nusisamdyti. Kur trumpa ten ir truksta, o kam Dievas duoda, tam ir driebtelia. Neturtingiems valdininkams ir apicierams sumažina algas, o kunigaikščiui pakėlė pensiją ant keturių šimtų tukstančių, nes pirma ėmė 600000 frankų, o dabar ims jau visą milijoną. Teiposgi nesigaili Bulgarijos valdovai pinigų nė ant kariuminės reikalų, nes tik ant įtaisyto geresnių armotų paskyrė pusantro milijono frankų, o ant visų kariuminės reikalų eina kokia penkta dalis viso valstijos pelno. Bulgarijos kunigaikštystėje iš viso tėra ne visai trys milijonai gyventojai, tai yra mažiau, nekaip Lietuvių.

Vokietija. Kas nežino, kokias baisias rubežines mokesčius užkrovė Vokiečiai ir Maskoliai ant viens kito tavorų? Per tai labiausiai teip atpigo mūsų javai ir gyvuoliai ir teip pabrango daigtai, kurie iš Prūsų į Lietuvą eina. Ale neužilgio abeji (Rusai ir Vokiečiai) susiprato, kad teip negerai, kad nė vieniems, nė kitiems iš to gero nėra. Užtatai ir susitarė kaip nors susitaikyt. Maskoliai išrinko iš savo pusės kelis žinunus tokių dalykų ir nusiuntė į Berlyną. kad kartu su Prūsų išrinktais padarytų šokią tokią santaiką link rubežinių mokesčių tarp abiejų viešpatysčių. Rašo, kad ta komisija jau užbaigė savo rodas. Bet iš to da nieko nėra. Reikia da, kad tą jų sutarimą priimtų Vokietijos seimas (Reichstagas) ir kad seimo nusprendimą užtvirtų Vokietijos ciesaorius. Jei tai įvyks, tada mūsų javai turės šiek tiek pabrangti. Tai neužilgio paregėsime.

Sicilija. Tai Valakų žemės arba Italijos sala, ji da už Rymo į pietus guli tarp vandenų. Jau kelios nedėlios tenai didelis žmonių sumišimas. Mat, žmonės galutinai nuvarginti per neišpasakytus mokesčius, nematydami jokių palengvinimų, sukilo prieš valdžią ir atsisakė mokėti jai mokesčius. Reikia žinoti, kad tenai žemė priguli keliems didžturčiams, kurie ją parsamdo mažesniems ponams, o šitie jau nedideliais sklypais išduoda ją ant randos mažiesiems ukinikams. Kaip didieji, teip ir antrieji žemės valdytojai puikiai gyvena ir lėbuoja sav miestuose, nė piršto prie žemės nepridedami. Tokiu būdu

maži ukinikai savo darbu juos tukina. Bet ne gana to, jie da ir valdžiai užmoka visus mokesčius, kurie Sicilijoje ir abelnai Italijoje labai dideli — nuo mokesčių tenai niekas neliuosas, nė ubagai, tiktai tie nemoka mokesčių, kurie neturi jokios savo gyvenimo vietos, kiti gi, kurie turi šioji tokį kampa, jau moka užtai randui gana didelę mokesťi iki 5—7 rublių (20—30 lyry). O apie ukinikus nėr ką ne kalbėti. Gabalas žemės, kuris atneša *visu* pelno per metus 500—600 lyry, apsunkitas vieno rundo mokesčiais iki 150 lyry. Na, o kur da randa, padarai, darbinikai, triobos ir kitoki reikalai? Tai gyvenk, žmogau, su tokiu pelnu!

Taigi nedvyvai, jeigu Sicilijos ukinikai, išbaigę savo kantrybę ir, matydami, kad valdžia nesiskubina jų vargus palengviti, sukilo, griebėsi ginklų ir pradėjo savo sudu sudyti savo prispaudėjus.

Žinoma, valdžia nusiuntė tuojaus kariuminės 60000 ir pradėjo žmones mušti, imti į kalinius, šaudyti. Keliose vietose ir žmonės sumušė kareivius. Bet ant galo pagalios, suprantama, kad kariuminė viršų pajėmė, daug žmonių pasiliko ant laiko užmušta, daug į kalinius sumetė, daug turės bėgti į kitas šalis. Na, ale ir valdžia turės ant to atkreipti savo akį ir gal palengvįs tų nelaimingų ukinikų padėjimą. Betgi daug gero nėr ko laukti, nes valdžiai reik daug pinigų ant kariuminės reikalų, kurie kas mets augte auga, ir nematyt galo, kada tas jų ugis pasibaigs. Išėina teip dabar, kad kožna šalis pati savę ēda. Ką darbinikai uždirba viršaus, tai vis tai grynai suėda kareiviai ir da ne gana to, da vis nepritenka.

Valdžia kareivius šeria. Ale užtai ir kareiviai ją pšina nuo žmonių...

Austrija. Ten yra miestas Liublėnai (Laibach—vokiškai). Pereitais metais miesto roda nutarė, kad ulyčių vardai būtų slovėniškai (ne vokiškai) užrašyti. Vokiečiams tai nepatiko. O reikia žinot, kad Vokiečiai ten skaitosi poonais, kaip pas mus Maskoliai. Na, ale ir slovėnai neapsileidžia Vokiečiais. Taigi Vokiečiai apeliavojo ant tokio miesto rodos nutarimo į augštesnę vietą. Tenai jie laimėjo. Tada slovėnai padavė tą dalyką, ir augščiausią vietą, į sostapilį Vieną, kur tapo nuspresta, kad reikalavimas Liublėnų miesto rodos teisinga, kad ulyčios nešiotų parašus tokios kalbos, kuria kalba didžiuma gyventojų. Toliaus bylą varyt nėr kur. Tokiu būdu Linbliėnų miesto ulyčios nešios vardus ir užrašus slovėniškoj kalboj. — Kada-gi mes Lie-

tuviai nors tiek susilauksime, kad nors kelrodžiai ant kryžkelių bus lietuviškai užrašyti?...

Prancuzija. Niekas turbūt neturėjo tiek darbo per Naujų metų naktį, kaip Prancuzų palicija. Jai, vargšei, reikėjo padaryt ta viena nakčia kokius 2000 kratų visojo Prancuzijoj. Mat paskutiniaisiais metais pradėjo toki vyrai, *anarkistais* vadinami, nelabai gražius dalykus daryt. Ima jie, numeta kur tokias skrynutes, dinamitu užtaisytas ir nueina sav. Neužilgio truksta ta įtaisa, suardo namus ir užmuša daug žmonių. Paskutiniam laike gana tankiai pradėjo atsirasti toki atsitikimai. Palicija pradėjo gaudyt tuos anarkistus, per tai ir padarė viena nakčia tiek kratymu, bet, rašo, kad beveik nieko ypatingo neatradę.

Ko-gi nori tie anarkistai? Jie ne vagys, ne galvažudžiai, nė kraugeriai. Jie patys aiškina savo pasielgimus tuomi, kad dabar ant svieto viskas ēsą negerai, kad žmonėms nereikia jokios vyriausybės; ir iki dabartinis padėjimas yr, nieko gero negalį but; reikia, girdi, visokią dabartinę tvarką išnaikinti, o po tam jau busią matyt, ką gero bus galima padaryti. — Kiti mena, kad anarkistai, tai ne pilno proto žmonės ir kad anarkizmas yra lyg kokia proto liga (epidemija), kurios dažnai žmonės apima.

Čekija. Ta šalis prie Austrijos priguli. Vokiečiai dideliai persekioja Čekus. Neseniai vokiška valdžia labai suspaudė Čekų miestą Pragą, nes savo palicijai davė labai didelę valdžią. Bet ir Čekai nenori pasiduoti Vokiečiams. Ikšiolaiik Pragos miestas duodavo ant palicijos 51000 guldenų. Dabar miesto roda žada neduoti tų pinigų valdžiai ant palicijos. Paregėsime, kas iš to išeis.

Gr.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia tvarką patį, štai šitoki adresą padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turinys.

Nauji Metai. — Kunigas Kleofas Kožmianas †. Žmona. — Rauda mirusio jauno Lietuvio, *Pusmergelė*. — Iš Lietuvos. Liudvinavas, *J. V-s*. Senapilė, Jonas V. Vilkauskis, *Uk*. Budka. Starapolė, *Klajus*. Iš Kauno gub., *Terremont*. Iš Vilkauskio pav., *M. Ž.* Kalvarija, *K.* Starapolė, *K.* Starapolė, *Klajus*. Vilnius. Lydoj. Starapolė, *Suvalkų ukinikas*. — Iš svetimų šalių. Bulgarija. Vokietija. Sicilija. Austrija. Prancuzija. Čekija, *Gr.*